

Asia: VN/25055/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta sekä turvavarastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. 1 § Lain soveltamisala ja tavoitteet

Insta tukee tavoitetta saattaa huoltovarmuuden turvaaminen, Huoltovarmuuskeskuksen asema ja turvavarastolaki nykyisen ja nähtävissä olevan tulevaisuuden vaatimusten tasalle.

2. 2 § Huoltovarmuudesta vastaavat viranomaiset

Turvallisuuden kannalta tärkeimpien ministeriöiden edustus huoltovarmuusorganisaation sektoreissa ja pooleissa on saatettava vapaaehtois pohjalta velvoittavaksi (sivu 22). Keskeisimmät ministeriöt on hyvin tunnistettu tekstissä (sivu 41). Yritysten toiminta näissä elimissä on pidettävä mak-suttomana (sivu 47). Insta pitää oman toimintansa kannalta erityisen tärkeänä Puolustusvoimien operatiivista valmiutta tukevaa kalusto-, räjähdde- ja muuta valmius- ja turvavarastointia. Varmuusvarastointia tulee kehittää yhteistyössä Naton kanssa (sivut 17-18).

3. 3 § Huoltovarmuuskeskuksen asema ja toimiala

Insta kannattaa Huoltovarmuuskeskuksen aseman muuttamista viranomaiseksi ja asian säätämistä lailla sekä ohjauksen kattavuuden varmistamista (sivu 1). Asema työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa on perusteltu (sivu 61). Insta puoltaa Huoltovarmuuskeskuksen aseman muuttamista keskushallintoon kuuluvaksi valtion toimielimeksi ja viranomaiseksi, mikä mahdollistaa sille merkittävän julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä (sivu 12). Julkista valtaa käyttävän henkilöstön tulee olla virkasuhteessa (sivu 23).

4. 4 § Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät

Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät on kirjattava selkeästi lakiin vastaamaan tosiasiallista toimintaa ja tarpeita (sivu 16). Valtakunnallisen huoltovarmuuden kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi Huoltovarmuuskeskuksen asiaan liittyvä tiedonsaanti liike-eläältä ja viranomaisilta on oltava turvattu (sivu 91). Vastaavasti yritysten liikesalaisuuksien on säilyttävä tässä tiedonvaihdoissa (sivut 24 ja 95). Tämä vaatimus liittyy Suomen Huoltovarmuusdata Oy:n toimintaan oleellisesti (sivu 30).

5. 5 § Pääjohtaja ja johtoryhmä

-

6. 6 § Työjärjestys

Hallinnonalojen edustuksen tukevoittamiseksi ja tiedonkulun varmistamiseksi eri hallinnonalojen välillä Huoltovarmuuskeskuksella on oltava selkeä hallinto, lakiin pohjautuva tiedonsaantimahdollisuus, uskottava tietoturvallinen toimintatapa sekä tarkasti määritellyt ja valvotut tiedonkäsittely-tavat ja -välineet.

7. 7 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjaus

Suoranaisia poikkeusoloja todennäköisempää nykyisessä tilanteessa ovat normaaliolojen häiriötilat, jolloin esimerkiksi Instan toimialaan kuuluvat digitaaliset järjestelmät yhteiskunnan eri sektoreilla ovat alttiina häiriöille. Huoltovarmuusajattelua tulisikin kehittää tekstin mukaisesti tällaisia tilanteista huomioon ottavaksi (sivu 11).

8. 8 § Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmä

-

9. 9 § Huoltovarmuuden yhteistyöryhmä

-

10. 10 § Huoltovarmuusneuvosto

Huoltovarmuusneuvosto on tarpeellinen liike-elämän edustuksen varmistamiseksi huoltovarmuutta ohjattaessa ja kehitettäessä (sivu 75).. Huoltovarmuusneuvoston jäsenistä huomattavan osan valintaan on liike-elämällä oltava vaikuttamismahdollisuus (sivu 16)

11. 11 § Sektorit, poolit ja toimikunnat

Turvallisuuden kannalta tärkeimpien ministeriöiden edustus huoltovarmuusorganisaation sektoreissa ja pooleissa on saatettava vapaaehtois pohjalta velvoittavaksi (sivu 22). Keskeisimmät ministeriöt on hyvin tunnistettu tekstissä (sivu 41). Yritysten toiminta näissä elimissä on pidettävä maksuttomana (sivu 47).

12. 12 § Valtion varmuusvarastointi

Huoltovarmuuskriittiset yritykset joutuvat pitämään valmiusvarastoja sopimustensa perusteella ja turvavarastoja liiketoiminnassa tarvitsemansa varastoinnin lisäksi. Tällaisten yritysten turvavarastoinnin korvattavuus on saatettava käytännössä toimivaksi näiden yritysten liiketoiminnan säilyttämiseksi kannattavana (sivu 20).

13. 13 § Valtion varmuusvarastoja koskeva päätöksenteko

Instan näkökulmasta on tarkasteltava erityisen tarkasti Puolustusvoimien ja Huoltovarmuuskeskuksen huoltovarmuuskriittisille yrityksille asettamat velvoitteet ja maksamat tuotannon ylläpitotoimet, jotta vältetään päällekkäisyyksiä eikä toisaalta synny epätietoisuudesta johtuvia varautumispuutteita (sivu 89).

14. 14 § Varmuusvarastoituja lääkkeitä, lääkinnällisiä laitteita, henkilösuojaimia ja muita terveydenhuollossa käytettäviä tavaroita koskeva päätöksenteko

-

15. 15 § Tuotantovarausten ja suorituskyykyvarausten hankinta

Palveluntuotantovarausjärjestelmä on välttämätön keskeisimmille huoltovarmuuskriittisille yrityksille, jotta ne voivat liiketoimintaansa vaarantamatta pitää yllä poikkeusoloissa vaadittavaa palvelujen tuottamista (sivu 83).

16. 16 § Huoltovarmuusrahasto ja huoltovarmuusmaksu

-

17. 17 § Huoltovarmuusrahaston hallinto

-

18. 18 § Kirjanpito, tilintarkastus ja tilinpäätös

-

19. 19 § Lainanottovaltuus

-

20. 20 § Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

-

21. 21 § Muissa laeissa säädettyt tuet ja korvaukset

-

22. 22 § Omaisuuden siirtyminen

-

23. 23 § Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus

Valtakunnallisen huoltovarmuuden kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi Huoltovarmuuskeskuksen asiaan liittyvä tiedonsaanti liike-elämältä ja viranomaisilta on oltava turvattu (sivu 91). Vastaavasti yritysten liikesalaisuuksien on säilyttävä tässä tiedonvaihdossa (sivut 24 ja 95). Tämä vaatimus liittyy Suomen Huoltovarmuusdata Oy:n toimintaan oleellisesti (sivu 30).

24. 24 § Tietojenantovelvollisuus

Valtakunnallisen huoltovarmuuden kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi Huoltovarmuuskeskuksen asiaan liittyvä tiedonsaanti liike-elämältä ja viranomaisilta on oltava turvattu (sivu 91). Vastaavasti yritysten liikesalaisuuksien on säilyttävä tässä tiedonvaihdossa (sivut 24 ja 95). Tämä vaatimus liittyy Suomen Huoltovarmuusdata Oy:n toimintaan oleellisesti (sivu 30).

25. 25 § Salassa pidettävän tiedon luovuttaminen

-

26. 26 § Virka-apu

-

27. 27 § Uhkasakko

-

28. 28 § Huoltovarmuusrikkomus

-

29. 10. luku Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Nykyisessä turvallisuustilanteessa esitettyjen säädösten voimaan saamista voidaan pitää kiireellisenä (sivu 102).

30. Muu asia, jonka haluatte tuoda työryhmän tietoon

Liitteen 1 tekstissä on hyvin tunnistettu yhteiskunnan resilienssiin kohdistuvat modernit riskit, joista kyberturvallisuus uhkineen, kriittisen infrastruktuurin suojaaminen ja kansainvälisen yhteistyön korostuminen ovat Instan kannalta keskeisimmät (sivut 5 ja 38). Nato-jäsenyys korostaa tarvetta suunnitella samanaikaisesti kansallisia turvallisuus- ja varautumistarpeita ja Naton yhteisiä tavoitteita palvelevia resilienssiratkaisuja puolustuksen kenttään ja myös yhteiskunnallisesti laajemmin (sivut 5-7).

Periaatteessa tiettyihin moderneihin erikoisaloihin (robotiikka, dronit jne) erikoistuvien suuryritysten listaaminen erityisasemaan on huoltovarmuuden kannalta kannatettavaa. Liitteen 1 tekstissä ehdotettu henkilöstömäärä vähintään 500 ja nettoliikevaihto yli 150 miljoonaa euroa sen sijaan voi rajata kriittisiä yrityksiä tämän kategorian ulkopuolelle. Insta esittää suuryritykset-termistä ja em. mittaluvuista luopumista säädösteksteissä ja muunlaisten, yritysten tuotannon kriittisyyteen liittyvien kriteerien luomista (sivu 69).

Jokinen Kirsi
Insta Group Oy

Wallinmaa Sakari
Insta Advance Oy